

EXODUS

4

God beantwoordt Mozes' bezwaren
en bereidt hem voor op zijn terugkeer
naar Egypte.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/exodus/4

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Mozes leert klein en bruikbaar te zijn	5 min	4
2	De brandende braamstruik en Israël	4 min	6
3	Mozes' eerste bezwaar: wie ben ik?	3 min	8
4	God openbaart Zijn naam: IK BEN	4 min	10
5	De opdracht en farao's voorzegde verzet	3 min	13
6	Mozes vraagt om geloofwaardige tekenen	2 min	15
7	De staf verandert in een slang	3 min	17
8	Tekenen met melaatsheid en Nijlwater	4 min	18
9	Mozes' bezwaar over zijn gebrekkige spraak	2 min	21
10	Gods heerschappij over onze beperkingen	2 min	22
11	Gods kracht wordt in zwakheid volbracht	3 min	24
12	God verheerlijken met onze beperkingen	2 min	25
13	Mozes vraagt God iemand anders te sturen	2 min	27
14	Aäron wordt de spreekbuis van Mozes	2 min	28

15	Jethro en de grenzen van menselijk gezag	4 min	29
16	Israël als Gods eerstgeboren zoon	3 min	31
17	Waarom God Mozes wilde doden	3 min	33
18	De betekenis van ‘bloedbruidegom’	3 min	35
19	De verzuimde besnijdenis en Zippora	3 min	36
20	Strengere eisen aan Gods woordvoerder	3 min	38
21	Aäron ontmoet Mozes in de woestijn	2 min	39
22	De oudsten geloven en Israël aanbidt	2 min	40
	Om verder te lezen		41

1

Mozes leert klein en bruikbaar te zijn

We keren nu terug naar onze studie van het boek Exodus. In onze vorige bijeenkomst hebben we de eerste drie hoofdstukken behandeld. Daar zagen we dat de Israëlieten in Egypte werden onderdrukt en dat God een baby voor de dood behoeftte. Door soevereine beschikkingen, zo lijkt het, zorgde Hij ervoor dat die baby werd grootgebracht in het huishouden van de farao. Dat was Mozes.

Mozes groeide op met de Egyptische cultuur en het Egyptische onderwijs, maar hij droeg zijn eigen volk een warm hart toe. Hij wist dat zij de Hebreëen waren, een tot slaaf gemaakt volk dat werd onderdrukt en gekweld door de Egyptenaren die hem hadden grootgebracht en onderwezen. Op een keer ging hij eropuit om te kijken hoe het met zijn broeders gesteld was. Hij zag de onderdrukking met eigen ogen en nam er aanstoot aan. In één geval zag hij hoe een Egyptische opzichter een van zijn Hebreeuwse broeders genadeloos sloeg. Hij dacht dat hij een begin zou maken met het bevrijden van zijn volk, en daarom sloeg hij de Egyptenaar neer en bevrijdde hij zijn volksgenoot.

De volgende dag ontdekte hij dat zijn daad bekend was geworden en dat de Hebreëen zijn optreden niet zozeer waardeerden als hij had gedacht. Hij dacht dat ze zouden weten dat God hem had gezonden om hen te bevrijden, maar ze begrepen het niet. Dat staat in Handelingen, hoofdstuk 7, waar Stefanus dit verhaal opnieuw vertelt.

De farao hoorde hiervan en Mozes moest de woestijn in vluchten. Daar ontmoette hij zijn vrouw, Zippora, en hij bleef veertig jaar bij haar vader. Hij was veertig jaar oud toen hij de Egyptenaar neersloeg. Daarna gingen er nog eens veertig jaar voorbij voordat hij God ontmoette bij de brandende braamstruik.

In die eerste veertig jaar van Mozes' leven leerde hij groot te zijn. Het lijkt erop dat hij in de tweede periode van veertig jaar leerde klein te zijn. Aan het einde van de eerste veertig jaar was hij er namelijk behoorlijk zeker van dat hij Gods man was. Hij was de

man die zijn volk zou bevrijden. Er was alle reden om dat te geloven. Hij bevond zich precies op de juiste plaats aan het hof van de farao. Hij had invloed. Hij had macht. Als Josephus gelijk heeft, was hij misschien zelfs een militaire bevelhebber in de Egyptische legers, in de legers in het zuiden, aldus Josephus.

Zoals in het boek Handelingen staat:

Hij was machtig in woorden en daden.

HANDELINGEN 7:22

In Handelingen 7 vertelt Stefanus ons dat Mozes in zijn eerste veertig jaar machtig was in woord en daad. Hij werd een groot man: intelligent, goed opgeleid en waarschijnlijk knap, aangezien van hem werd gezegd dat hij een prachtige baby was. We weten niet hoe hij er als oudere man uitzag. Dat speelt geen rol in het verhaal, zoals dat bijvoorbeeld bij Jozef wel het geval was. Maar hij was sterk. Blijkbaar was hij zelfs welsprekend, als hij machtig was in woord.

Na de veertig jaar waarin hij in de woestijn schapen had gehoed, was hij geen van die dingen meer. Hij was een oude man, hoewel hij waarschijnlijk lichamelijk nog steeds sterk was. Zelfs aan het einde van de omzwervingen door de woestijn, toen hij honderdtwintig was, zei hij immers:

Mozes nu was honderdtwintig jaar oud toen hij stierf; zijn oog was niet dof geworden en zijn kracht was niet vervlogen.

DEUTERONOMIUM 34:7

Hij werd dus óf op bovennatuurlijke wijze gezond en sterk gehouden tot zijn honderdtwintigste, de leeftijd waarop hij stierf, óf hij was eenvoudigweg een man met een sterk natuurlijk gestel.

Hoe dan ook, hij had natuurlijke gaven en op veertigjarige leeftijd had hij geleerd op die gaven te vertrouwen. Maar toen hij tachtig was, had hij al dat vertrouwen verloren. Hij had die jaren als herder doorgebracht, en iedere herder was een gruwel

voor de Egyptenaren. Dat was de cultuur waarin hij was opgevoed. Hij was opgevoed om geen respect voor herders te hebben, maar hen als weerzinwekkend, vuil en verfoeilijk te beschouwen.

Nu had hij het tweede derde deel van zijn leven als herder doorgebracht. Op het moment dat hij tachtig jaar oud was, was dat tot dan toe de tweede helft van zijn leven. Blijkbaar had hij zijn zelfvertrouwen en zijn welsprekendheid verloren, en daarom was hij nu klaar om door God gebruikt te worden. Eerst moest hij leren klein te zijn.

Hudson Taylor, de grote zendeling naar China, zei altijd wanneer mensen spraken over de grote dingen die God door hem tot stand had gebracht: “God heeft lang moeten zoeken om iemand te vinden die zo zwak was als ik, om hem zo machtig te kunnen gebruiken.” Dat is een inzicht waartoe volwassen mensen van God komen: God vindt je niet het bruikbaarst wanneer je zelfvertrouwen hebt. Ook niet wanneer je iets hebt wat voor je pleit. Je bent het bruikbaarst wanneer je werkelijk aan het einde van jezelf en van je zelfvertrouwen bent gekomen. Zoals Paulus het uitdrukte in verband met de doorn in zijn vlees:

Daarom heb ik een behagen in zwakheden: in smadelijke behandelingen, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden, om Christus' wil. Want wanneer ik zwak ben, dan ben ik machtig.

2 KORINTHE 12:10

2

De brandende braamstruik en Israël

Mozes ontmoette God dus toen hij tachtig jaar oud was. Niet God, maar Mozes was tachtig jaar oud. God is de Oude van dagen, en nog veel meer dan dat. Ik zei dat de brandende braamstruik die niet werd verteerd waarschijnlijk bedoeld was als symbool van Israël zelf: honderden jaren in het vuur van de verdrukking en toch niet verteerd onder zware onderdrukking, in omstandigheden waardoor ze als volk, als familie, vernietigd hadden kunnen worden.

Ze waren niet eens een natie; ze waren slechts een clan. Ze waren eenvoudigweg een groep mensen die allemaal afstamden van dezelfde vader, Jakob. Toch bleven ze, ver van hun vaderland en zonder iets wat hen noodzakelijkerwijs als volk bijeenhield, als volk bijeen. Dat zijn ze grotendeels tot op de dag van vandaag gebleven, vanwege hun sterke cultuur. De Joden zijn, zelfs toen ze de afgelopen tweeduizend jaar buiten hun vaderland verbleven, als volk enigszins onderscheiden gebleven. Dat gebeurt gewoonlijk niet. Als je mensen uit hun vaderland verspreidt, gaan ze gewoonlijk eenvoudigweg deel uitmaken van de culturen waar ze terechtkomen. Tot op zekere hoogte hebben de Joden dat natuurlijk ook gedaan, en in onze tijd misschien zelfs in zeer sterke mate. De Joden die tweeduizend jaar lang onder de heidenen hebben gewoond, zijn beslist heel vaak gemengd gehuwd. Door alle gemengde huwelijken die hebben plaatsgevonden, is het heel moeilijk om werkelijk te weten wie zuiver Joods bloed heeft en wie niet. Niet dat dat tegenwoordig van belang is, want God is natuurlijk geen racist en het maakt God niet uit van wie iemand afstamt.

Maar het feit blijft dat er, ook al zijn ze heel vaak gemengd gehuwd, nog steeds een groep mensen bestaat die verbonden is door de Joodse cultuur en het Joodse erfgoed. Ondanks vervolging en dergelijke zijn ze niet opgegaan in andere volken. Ze zijn als een struik die al tweeduizend jaar in brand staat en nog steeds niet verteerd is. En zo was het met hen in Egypte: ze bevonden zich in het vuur van de verdrukking en werden toch niet verteerd.

Mozes wil opzijaan om te zien wat dit vreemde verschijnsel is. Blijkbaar zag hij eerst het vuur en nam hij gewoon aan dat de bliksem misschien in de struik was geslagen en dat die zou verbranden. Maar misschien kwam hij later die dag terug en brandde hij nog steeds. Hij dacht: 'Deze struik blijft hier wel erg lang branden.' Misschien ging hij in de loop van een aantal uren steeds weer kijken, en de struik verbrandde niet. Hij dacht: 'Dit moet ik eens van dichtbij bekijken.'

Hij begon dichterbij te komen en God zei tegen hem dat hij zijn schoenen moest uittrekken. Hij stond op heilige grond. God maakte Zich bekend als de God van Mozes' voorouders Abraham, Izak en Jakob. Zoals ik al aangaf, gebruikte Jezus dat als bewijs

voor de opstanding tegenover de Sadduceeën. Op dat moment in de geschiedenis maakte God Zich nog steeds bekend als de God van Abraham, Izak en Jakob. En Jezus zei:

Ik ben de God van Abraham en de God van Izak en de God van Jakob? God is niet een God van doden, maar van levenden.

MATTHEÛS 22:32

Maar toen Mozes God ontmoette, waren Abraham, Izak en Jakob al lang daarvoor gestorven, en God zei:

Ik ben nog steeds hun God.

God is niet de God van dode mensen, maar van levende mensen. Jezus maakt hier dus natuurlijk duidelijk dat Abraham, Izak en Jakob nog steeds moeten leven als God zelfs op dit late moment in de geschiedenis nog hun God is.

3

Mozes' eerste bezwaar: wie ben ik?

God vertelt Mozes dat hij degene zal zijn die de kinderen van Israël van de Egyptenaren zal bevrijden. Hij zal voor de farao staan en eisen dat die het volk laat gaan. Eerder in zijn leven zou Mozes ermee hebben ingestemd dat dit een goede keuze was, dat hij de aangewezen man voor die taak was. Nu gelooft hij dat hij niet de aangewezen man voor die taak is, en hij brengt in totaal vijf bezwaren naar voren. God blijft druk op hem uitoefenen en zegt:

Jij gaat. Jij wordt mijn man. Jij gaat deze dingen doen.

Mozes blijft daar bezwaren tegen inbrengen die neerkomen op: 'Nee, ik ben niet de aangewezen man voor deze taak.'

Het eerste bezwaar dat hij naar voren brengt, stond in hoofdstuk 3. We zijn eerder tot het einde van hoofdstuk 3 gekomen. In hoofdstuk 3, vers 11, was het eerste bezwaar dat Mozes naar voren bracht:

Wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan?

Dit 'Wie ben ik?' is natuurlijk een retorische manier om te zeggen: 'Ik ben niemand. Ik ben niemand. De farao zal geen enkele aandacht aan mij schenken. Ik weet niet eens of ik zelf wel aandacht aan mij zou schenken. Ik stel niets voor.'

God zegt tegen hem:

Dat doet er eigenlijk niet toe. Ik zal bij je zijn.

Misschien geldt: hoe minder jij bent, hoe beter. Want het zal God zijn, en niet jij, Die het volk Israël bevrijdt. Jij zult slechts Zijn instrument zijn. Hoe minder persoonlijke inbreng het instrument heeft, hoe beter misschien. Hoe minder bekwaamheden het instrument heeft, hoe beter, want God heeft de zwakke dingen en de dwaze dingen uitgekozen om de sterke en de wijze dingen te beschamen, zei Paulus in 1 Korinthe, hoofdstuk 1. Hij deed dat, staat er, zodat niemand zich tegenover God zou beroemen.

Daarom moest God Mozes op het punt brengen waarop hij geen zelfvertrouwen meer had. Want als Mozes alle bekwaamheden had behouden waarop hij eerder in zijn leven had vertrouwd, zou iemand hem alle eer kunnen geven voor wat God deed. Paulus zegt in 1 Korinthe 1:27-31:

Maar het dwaze van de wereld heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en het zwakke van de wereld heeft God uitverkoren om het sterke te beschamen. En het onaanzienlijke van de wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en wat niets is, om wat iets is teniet te doen, opdat geen vlees voor Hem zou roemen. Maar uit Hem bent u in Christus Jezus, Die voor ons is geworden wijsheid van God en gerechtigheid, heiliging en verlossing, opdat het zal zijn zoals geschreven staat: Wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

1 KORINTHE 1:27-31

Dit is wat God met Mozes deed. Hij bracht hem op het punt waarop hij zei:

Wie ben ik?

Daarmee bedoelde hij: 'Ik ben niets.' En God zegt:

Dat is niet erg, want Ik zal zeker bij je zijn.

4

God openbaart Zijn naam: IK BEN

Toen kwam zijn tweede bezwaar, dat in wezen luidde:

En Mozes zei tegen God: Zie, wanneer ik bij de Israëlieten kom en tegen hen zeg: De God van uw vaders heeft mij naar u toe gezonden, en zij mij zeggen: Wat is Zijn Naam? Wat moet ik dan tegen hen zeggen?

EXODUS 3:13

Mozes had eerst gezegd:

Mozes zei echter tegen God: Wie ben ik, dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?

EXODUS 3:11

God had gezegd:

En Hij zei: Voorzeker, Ik zal met u zijn, en dit zal voor u het teken zijn dat Ik u gezonden heb: Als u het volk uit Egypte geleid hebt, zult u God dienen op deze berg.

EXODUS 3:12

Toen zei Mozes:

Maar wie bent U? Ik ken Uw naam niet. Hoe heet U? De Israëlieten zullen mij vragen hoe de God heet Die mij naar hen heeft gestuurd.

Dat staat in vers 13 van hoofdstuk 3. Daar openbaart God Zichzelf aan Mozes als:

En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden.

EXODUS 3:14

of, verderop in hetzelfde vers, verkort Hij dat tot:

‘Ik ben’, waarvan de Hebreeuwse vorm de medeklinkers van de Naam Jahweh, of Jehovah, bevat.

Die Naam werd al in Genesis en in vroegere tijden gebruikt, en zelfs al eerder in Exodus — de naam van Mozes’ moeder, Jochebed, betekent namelijk ‘Jahweh is heerlijkheid’. De Naam Jahweh ligt besloten in de naam van Mozes’ eigen moeder. Het was duidelijk een bekende Naam, maar God maakt Zichzelf bekend als die Jahweh, de Jahweh Die aan Abram, Izak en Jakob verschenen was, Degene Die is Wie Hij is.

Dat Hij zegt:

Ik ben, gebeurt in de context van polytheïsme. In die context wordt deze vraag gesteld:

En Mozes zei tegen God: Zie, wanneer ik bij de Israëlieten kom en tegen hen zeg: De God van uw vaders heeft mij naar u toe gezonden, en zij mij zeggen: Wat is Zijn Naam? Wat moet ik dan tegen hen zeggen?

EXODUS 3:13

Zij zullen zeggen: ‘Welke god? Welke god heeft je naar ons gestuurd?’ In Egypte en in alle andere landen aanbaden de mensen meerdere goden, of geloofden zij op zijn minst in meerdere goden. Zij zouden willen weten: ‘Is dit de zonnegod Ra? Is dit de god van de rivier de Nijl? Is dit Heka, de kikkergod? Welke god is dit?’

Hij zei:

Ik ben de God Die er is, waarmee Hij bedoelde dat alle andere goden niet zijn.

En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden.

EXODUS 3:14

De andere goden zijn niet-bestaande goden. Geen van hen kan zeggen:

Ik ben, want zij zijn niet. Zij bestaan niet.

Dat is in feite hoe sommige vertalers:

Ik ben die Ik ben vertalen:

Ik ben degene die er is.

Het is mogelijk dat dit de juiste vertaling is, want in Openbaring, hoofdstuk 1, vinden we aan het begin van dat boek een groet die namens de drie-enige God aan de zeven gemeenten wordt gestuurd. Openbaring 1:4 zegt:

Johannes aan de zeven gemeenten die in Asia zijn: genade zij u en vrede, van Hem Die is en Die was en Die komt, en van de zeven Geesten, Die voor Zijn troon zijn,

OPENBARING 1:4

Van de zeven Geesten wordt vaak gezegd dat dit een verwijzing naar de Heilige Geest is. We hebben hier dus alle drie de Personen van de drie-enige Godheid. Jezus Christus wordt als laatste genoemd, in vers 5, en de Heilige Geest wordt blijkbaar aangeduid door de zeven Geesten. Maar over de Vader wordt gesproken als:

Hem Die er is, Die er was en Die komen zal, wat eenvoudigweg betekent: Degene Die is, was en zal zijn, en blijft bestaan. Veel geleerden denken dat de woorden:

Hem Die er is terugverwijzen naar deze plaats, waar God zegt:

En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden.

EXODUS 3:14

5

De opdracht en farao's voorzegde verzet

In hoofdstuk 3 van Exodus zegt God tegen Mozes:

Daarom heb Ik gezegd: Ik zal u uit de onderdrukking van Egypte leiden naar het land van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten, naar het land dat overvloedt van melk en honing.

EXODUS 3:17

Maar in vers 19 zegt Hij wel:

Maar Ik weet dat de koning van Egypte u niet zal laten gaan, ook niet door een sterke hand.

EXODUS 3:19

Dat is een ontmoedigend onderdeel van de opdracht. 'Je gaat daarheen om de koning van Egypte te confronteren en hem te zeggen dat hij het volk moet laten gaan, en hij zal dat niet doen.'

Dat lijkt op wat tegen Jeremia werd gezegd toen hij zijn opdracht kreeg: dat hij naar een koppig volk gestuurd zou worden dat niet naar hem zou luisteren. Tegen Jesaja werd in Jesaja, hoofdstuk 6, hetzelfde gezegd. In hoofdstuk 1 van Jeremia werd tegen

Jeremia gezegd dat deze mensen niet naar hem zouden luisteren. Natuurlijk zou een overblijfsel dat wel doen, maar het volk als geheel zou grotendeels niet luisteren. Toch moesten zij hoe dan ook gaan.

Waarom moet je eropuit gaan om tot mensen te prediken, wanneer God je van tevoren al gezegd heeft dat zij niet zullen luisteren? Blijkbaar moet er gepredikt worden. Er moet een getuigenis zijn. Er moet een reactie zijn, ook als het een negatieve reactie is. Wanneer mensen voor God staan, is het belangrijk dat zij niet kunnen zeggen: 'Niemand heeft het mij verteld.' Zelfs als God weet dat zij nee tegen Hem zullen zeggen, moeten zij de verantwoordelijkheid dragen voor het feit dat zij de gelegenheid hebben gehad. Farao moet de gelegenheid krijgen.

Sommige mensen zouden kunnen zeggen: 'Farao heeft niet werkelijk een eerlijke kans gekregen, want we lezen dat God zijn hart verhardde.' We zullen dat als een afzonderlijke kwestie bespreken. Het is een belangrijke theologische kwestie die ook in het Nieuwe Testament ter sprake komt.

Maar deze weigering van Farao om mee te werken, die in vers 19 wordt genoemd, zou slechts tijdelijk zijn. God zei dat Hij uiteindelijk Egypte zou oordelen. Hij zou zelfs de goden van Egypte oordelen, zoals we Hem in hoofdstuk 12 horen zeggen, en Hij zou het volk laten vertrekken.

Aan het einde van hoofdstuk 3 zegt Hij:

En Ik zal dit volk genade geven in de ogen van de Egyptenaren. En het zal gebeuren dat u, als u weggaat, niet met lege handen gaat. Elke vrouw moet aan haar buurvrouw en aan haar huisgenote zilveren en gouden voorwerpen vragen, en kleren, die u uw zonen en dochters te dragen moet geven. Zo zult u Egypte beroven.

EXODUS 3:21-22

Je zou de gouden en zilveren voorwerpen die zij uit Egypte meenamen, kunnen zien als het achterstallige loon voor honderden jaren onbetaalde arbeid als slaven. Aan het einde krijgen zij hun loon uitbetaald, wanneer er een einde aan hun slavernij komt.

Hoofdstuk 4 is nieuw materiaal voor ons, en daar vinden we—

6

Mozes vraagt om geloofwaardige tekenen

We vinden een derde bezwaar dat Mozes naar voren brengt. Mozes antwoordde en zei:

Toen antwoordde Mozes en zei: Maar zie, zij zullen mij niet geloven en niet naar mijn stem willen luisteren, want zij zullen zeggen: De HEERE is niet aan u verschenen.

EXODUS 4:1

Dit is een redelijke vraag om te stellen, en God vindt hem redelijk. Hij vindt het niet erg om die te beantwoorden en hem zelfs tekenen te geven die hij aan Israël kan laten zien.

Toen zei de HEERE tegen hem:

De HEERE zei tegen hem: Wat hebt u daar in uw hand? Hij zei: Een staf.

EXODUS 4:2

En hij zei:

Een staf.

Een staf was gewoon een wandelstok. Iedereen had er in die tijd een. Iedereen die te voet ging, gebruikte een wandelstok. Er was dus niets bijzonders aan. Het was gewoon een stok, een stuk hout, niets meer. Het was beslist niet iets waarvan je zou denken dat het nuttig was om de confrontatie met een farao aan te gaan en zijn slaven uit zijn macht te bevrijden.

Maar wanneer datgene wat God al in je hand heeft gelegd, hoe alledaags het ook mag zijn, in Gods dienst wordt gesteld, voegt God er Zijn eigen wonderbaarlijke element aan toe. Dan brengt Hij dingen tot stand die langs natuurlijke weg niet tot stand gebracht zouden kunnen worden. Ik denk aan het voeden van de vijfduizend, zoals Johannes dat in Johannes hoofdstuk 6 beschrijft. De discipelen zeggen:

Stuur de mensen weg. Ze hebben honger.

JOHANNES 6

Jezus zegt:

Waarom geven jullie hun niet te eten?

JOHANNES 6

En zij zeggen:

Zelfs voor tweehonderd penningen aan brood zou ieder maar een klein beetje krijgen.

JOHANNES 6

Jezus zegt:

Welnu, wat hebben jullie? Wat hebben jullie bij je?

JOHANNES 6

We hebben vijf broden en twee vissen. Maar wat betekenen die voor zo veel mensen?

JOHANNES 6

Geef ze maar aan Mij.

JOHANNES 6

Vaak zien we een nood en hebben we het besef dat God wil dat we er iets aan doen, maar we hebben niet wat daarvoor nodig is. Zijn vraag is:

Wat heb je? Wat heb je?

Deze alledaagse stok, deze vijf broden: niet veel bijzonders. Beslist niet genoeg. Niets waarop je op zichzelf zou kunnen rekenen. Dat is waar, maar in Gods hand kun je op God rekenen. En zoiets als een staf kan meer worden dan een staf, zoals we zullen zien.

7

De staf verandert in een slang

God zei tegen hem:

Hij zei: Werp hem op de grond. En hij wierp hem op de grond en hij werd een slang. En Mozes vluchtte ervoor.

EXODUS 4:3

Dus wierp hij hem op de grond, en hij werd een slang, en Mozes vluchtte ervoor weg. Het kan zijn dat de slang in dit geval de farao voorstelde. Want de farao droeg op zijn hoofdtooi, zoals je waarschijnlijk op afbeeldingen hebt gezien, een gouden band die boven zijn voorhoofd uitliep in de kop van een cobra. Dat is het symbool van de farao. Deze slang kan een cobra zijn geweest. Dat was zeer waarschijnlijk het geval.

We zien Mozes ervoor wegvlugten, zoals hij veertig jaar eerder daadwerkelijk voor de farao was weggevlucht. Hij was bang geweest en was voor de farao weggevlucht. Hij ziet deze slang, is er bang voor en vlucht ervoor weg. De HEERE zei tegen Mozes:

Maar de HEERE zei tegen Mozes: Strek uw hand uit, en grijp hem bij zijn staart — toen stak hij zijn hand uit en greep hem vast, en hij werd weer een staf in zijn hand —

EXODUS 4:4

Hij strekte zijn hand uit en greep hem, en hij werd een staf in zijn hand. Dat wil zeggen: hij werd stijf, verlamd en ongevaarlijk. Als Mozes God zou gehoorzamen en niet voor de farao zou weglopen, maar hem zou aanpakken — niet lichamelijk, maar

door hem onbevreesd tegemoet te treden — dan zou de farao machteloos worden, zoals deze slang machteloos werd toen hij een staf werd.

Trouwens, volgens mij is het vrij algemeen bekend dat er betoveringen en goocheltrucs zijn waarmee magiërs de indruk kunnen wekken dat een stok in een slang verandert. We zullen zien dat de Egyptische magiërs dit ook nabootsten, al deden zij dat niet precies op dezelfde manier. Er wordt gezegd dat je een slang op een bepaalde manier kunt vasthouden, door als het ware zijn nek af te knippen, zodat hij enigszins verlamd raakt. Als je hem beschildert zodat hij op een stok lijkt, kun je de indruk wekken dat je een stok vasthoudt. Maar wanneer je hem op de grond legt en de kop van de slang loslaat, begint hij weer te kronkelen en zich als een slang te gedragen. Zo kon een magiër de indruk wekken dat hij een stok had, terwijl het in werkelijkheid een slang was. Vervolgens legde hij hem neer en werd het duidelijk dat het een slang was. Het is een oude goocheltruc.

Daarvoor moet je de slang echter bij de kop vasthouden, en God zei tegen Mozes dat hij de slang bij de staart moest oppakken. Toen hij hem bij de staart oppakte, werd hij een staf. Met andere woorden, dit was geen truc. Dit was bovennatuurlijk. Hij zei niet:

Pak hem bij de kop op.

Mozes voerde duidelijk geen truc met een slang uit om die op een staf te laten lijken. Hij veranderde letterlijk weer in een staf toen Mozes hem bij de staart oppakte.

8

Tekenen met melaatsheid en Nijlwater

Vers 5 zegt:

opdat zij geloven dat de HEERE aan u verschenen is, de God van hun vaders, de God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob.

EXODUS 4:5

Verder zei de HEERE tegen hem:

De HEERE zei verder tegen hem: Steek toch uw hand in uw boezem. En hij stak zijn hand in zijn boezem en haalde hem weer tevoorschijn, en zie, zijn hand was melaats, wit als sneeuw.

EXODUS 4:6

Daarmee wordt blijkbaar de binnenkant van zijn kleding bedoeld. Hij stak zijn hand in zijn boezem, en toen hij hem eruit haalde, zie, de hand was melaats, als sneeuw. Hij zei:

Hij zei: Steek uw hand opnieuw in uw boezem. En hij stak zijn hand opnieuw in zijn boezem, en toen hij hem weer uit zijn boezem trok, zie, hij was weer als zijn overige vlees.

EXODUS 4:7

Dus stak hij zijn hand opnieuw in zijn boezem en trok hem weer uit zijn boezem, en zie, zijn hand was hersteld en weer als de rest van zijn lichaam.

Hij zei:

En het zal gebeuren, als zij u niet geloven en niet naar de boodschap van het eerste teken willen luisteren, dat zij dan toch wel de boodschap van het laatste teken zullen geloven.

EXODUS 4:8

Het vermogen om melaatsheid onmiddellijk te laten verschijnen en vervolgens onmiddellijk te laten verdwijnen, was ook een indrukwekkend wonder.

Waarschijnlijk had het, net als de andere tekenen, een symbolische betekenis. Naar alle waarschijnlijkheid stelt het voor hoe Israël Egypte binnenging en daar als slaven

verdrukt in een slechte toestand terecht kwam, als bij melaatsheid. Het is alsof ze een vreselijke ziekte hebben opgelopen. In Jesaja hoofdstuk 1 wordt de toestand van Israël beschreven als die van een zieke man:

Van de voetzool af tot het hoofd toe is het hele lichaam bedekt met etterende, stinkende wonden.

JESAJA 1:6

Misschien wordt daar in Jesaja hoofdstuk 1 melaatsheid beschreven. Maar het beschrijft de toestand van het volk in de tijd van Jesaja, want het was in zeer grote moeilijkheden geraakt. In dat geval kwam dat door hun opstand tegen God en doordat God hen had getroffen. De Assyriërs hadden alle steden van Juda veroverd. Ze bedreigden Jeruzalem. De landbouwgronden waren verwoest. Er was hongersnood. God beschrijft de toestand van Israël in die tijd dus als die van een zieke man die onder de zweren zit, misschien als een melaatse.

Israël verkeerde in Egypte dus in een soortgelijke toestand. In dat geval was dat niet noodzakelijk vanwege ongehoorzaamheid aan God, maar hun toestand was niettemin ziek. Ze hadden iemand nodig die hen genas, die hen redde, die hen bevrijdde, die hen als het ware genas van de melaatsheid waaraan ze als volk leden. Dus steekt hij zijn hand daar weer in en die komt er rein uit, alsof God daarmee zegt: „Zo zal Israël zijn wanneer Ik hen uitleid.”

In vers 9 staat:

En mocht het zijn dat zij zelfs deze twee tekenen niet willen geloven en niet naar uw stem willen luisteren, dan moet u water uit de Nijl nemen en dat uitgieten op het droge. Dan zal het water dat u uit de Nijl zult nemen, veranderen, ja, in bloed veranderen op het droge.

EXODUS 4:9

Nu was dit iets wat Mozes hier bij de doornstruik niet kon doen. Die eerste twee kon hij daar voor de doornstruik uitvoeren om te oefenen en zich ervan te verzekeren dat ze werkten. Dit zou hij in geloof moeten doen, want hier bij de berg Horeb was geen rivier. Hij zou er gewoon op moeten vertrouwen dat hij, wanneer het zover was, zo nodig water uit de rivier kon nemen en het kon uitgieten, waarna het bloed zou worden.

9

Mozes' bezwaar over zijn gebrekkige spraak

Nu had Mozes een vierde bezwaar. Mozes zei tegen de Heere:

Toen zei Mozes tegen de HEERE: Och Heere, ik ben geen man van veel woorden. Dat ben ik sinds jaar en dag al niet, zelfs niet vanaf het ogenblik dat U tot Uw dienaar gesproken hebt, want ik spreek onduidelijk en moeizaam.

EXODUS 4:10

en letterlijk:

Ik kom moeilijk uit mijn woorden.

Dit is interessant. Hij zegt: „Dat was ik niet voordat U mij ontmoette, en zelfs nu U mij hebt ontmoet, ben ik niet beter geworden. Ik zou hebben gedacht dat een ontmoeting met God mij nieuwe kracht of een bijzondere toerusting zou geven. Maar zelfs terwijl ik hier met U spreek, ben ik traag van spreken, ook nu U tot mij hebt gesproken. Als U een man uitkiest die niet goed spreekt, zou je denken dat U hem in elk geval op het moment dat U hem ontmoet de gave zou geven om goed te spreken. Maar dat hebt U niet gedaan. Ik spreek niet goed. Ik ben traag van spreken.”

Als Mozes vroeger machtig in woorden was geweest, zoals Stefanus zei, dan had hij al zijn zelfvertrouwen verloren. Nu stotterde hij en sprak hij traag. Hij was beslist geen redenaar meer. Hij had die veertig jaar in de woestijn geen schapen gehoed terwijl hij zijn redenaarskunst oefende op de rotsen en de cactussen, zoals Johannes de Doper

waarschijnlijk deed toen hij daar in de woestijn leefde. Hij had zijn vaardigheden niet aangescherpt. Hij had niet gedacht dat hij ooit weer in een positie zou komen waarin hij een redevoering moest houden.

Het is mogelijk dat hij, toen hij een jonge man in Egypte was, de wetgevende vergadering en de bestuursorganen en dergelijke had toegesproken. Als hij een man was die machtig was in woorden, kan hij zowel staatsman als krijgsman zijn geweest. We weten het niet, maar hij had dat al een tijd niet meer gedaan. En hij dacht beslist niet dat hij zoiets ooit weer zou kunnen doen.

Dus zei de Heere tegen hem:

Maar de HEERE zei tegen hem: Wie heeft de mens een mond gegeven? Of wie maakt iemand stom, doof, ziende of blind? Ben Ik het niet, de HEERE? Nu dan, ga, Ik zal Zelf met uw mond zijn, en u leren wat u spreken moet.

EXODUS 4:11-12

10

Gods heerschappij over onze beperkingen

Dit vers is interessant, omdat God lijkt aan te geven dat Hij Degene is Die mensen maakt in welke toestand ze zich ook bevinden. Hij ontkent niet dat Mozes traag van spreken en zwaar van tong is. Hij zegt alleen: „Wie denk je dat jou zo heeft gemaakt? Denk je dat Ik Mij hiervan niet bewust ben?”

In Psalm 94 staat:

Zou Hij Die het oor plant, niet horen? Zou Hij Die het oog vormt, niet zien?

PSALMEN 94:9

Hij kende de capaciteiten van Mozes en wist ook wat hem ontbrak. Mozes was er zelfs niet zo slecht aan toe als sommige andere mensen. God, Die Mozes zo had gemaakt, maakte sommige mensen blind, stom, kreupel, niet in staat om te spreken, doof, of wat dan ook. Hij zegt: „Ik ben Degene Die de mensen zo heeft gemaakt.”

Nu druist dit in tegen de theologie van sommige mensen. Sommige mensen denken dat het de duivel is die ziekte veroorzaakt en dat God altijd bezig is met genezen. Dat is niet noodzakelijk wat de Bijbel aangeeft. Hij maakte Jakob kreupel nadat Hij met hem had geworsteld en voordat Hij hem zegende. Maar hij bleef kreupel, zelfs nadat hij gezegend was.

Er zijn momenten waarop een beperking God op meer dan één manier kan verheerlijken. Neem bijvoorbeeld de man die blind geboren was, in Johannes 9. De discipelen zeiden:

En Zijn discipelen vroegen Hem: Rabbi, wie heeft er gezondigd, hij of zijn ouders, dat hij blind geboren zou worden?

JOHANNES 9:2

Jezus zei:

Jezus antwoordde: Hij heeft niet gezondigd en zijn ouders ook niet, maar dit is gebeurd, opdat de werken van God in hem geopenbaard zouden worden.

JOHANNES 9:3

Met andere woorden, deze man was met een doel blind geboren. Met welk doel? Het doel van de duivel? Nee, Gods doel, zodat de werken van God in hem zichtbaar konden worden. God zorgde ervoor dat deze man blind geboren werd, zei Jezus, zodat God op dit latere moment verheerlijkt kon worden, in dit geval door hem te genezen. Maar we moeten niet denken dat genezing de enige manier is waarop God verheerlijkt kan worden in het leven van een zieke. In sommige gevallen is het juist het uitblijven van genezing waardoor mensen bruikbaar zijn voor God.

11

Gods kracht wordt in zwakheid volbracht

Ik hoorde onlangs dat Joni Eareckson Tada nu terminale kanker heeft. Bijna iedereen weet wie Joni Eareckson Tada is, maar niemand zou van haar hebben gehoord als ze niet verlamd was geweest. Als ze niet op haar negentiende in een ondiep meer was gedoken, haar nek had gebroken en verlamd was geraakt, zouden we nooit van haar hebben gehoord. Ze zou nooit het wereldwijde getuigenis hebben gehad dat ze heeft gehad. Juist haar toestand heeft haar zichtbaar en opmerkelijk gemaakt. Daardoor heeft ze alle aandacht gekregen, want:

Maar Hij heeft tegen mij gezegd: Mijn genade is voor u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Daarom zal ik veel liever roemen in mijn zwakheden, opdat de kracht van Christus in mij komt wonen.

2 KORINTHE 12:9

God laat wel degelijk toe dat mensen met beperkingen geboren worden en dat ze die in de loop van hun leven oplopen, als Hij dat wil. Mensen zeggen: 'Dat klinkt wreed. Waarom zou God dat doen?' Het klinkt alleen wreed omdat wij op onszelf gericht zijn. Omdat wij denken dat er iets mis is als het ons niet bevalt, alsof God ons heeft gemaakt om in het middelpunt van de belangstelling en in het middelpunt van het heelal te staan, en Hij het ons naar de zin moet maken.

Wanneer je christen wordt, besluit je dat het er niet toe doet wat jij prettig vindt. Het gaat erom wat God behaagt.

Niet wat ik wil, maar wat U wilt.

Het gaat ons niet om onze vervulling, maar om Gods heerlijkheid. Als we nog niet zover zijn, denken we nog niet echt als christenen. Ik wilde bijna zeggen dat we nog geen christenen zijn, maar ik zal alleen zeggen dat we nog niet als christenen denken. Ik denk dat mensen soms wel christenen zijn, maar nog niet geleerd hebben om als christenen te denken.

Maar wanneer je als christen denkt, denk je: ‘Wat maakt het uit wat God met mij doet, zolang Hij maar de heerlijkheid ontvangt?’ Daarvoor ben ik hier: niet om mijn eigen belangen na te streven, maar om de wil van God na te streven, zodat God verheerlijkt wordt.

Zie, al zou Hij mij doden, zou ik niet hopen? Maar toch zal ik mijn wegen voor Zijn aangezicht verdedigen.

JOB 13:15

Het is aan Hem om met mij te doen wat Hij wil.

God schaamt Zich er niet voor te zeggen dat Hij Degene is Die de blinden, de doven, de stommen en de zwaartongige Mozes heeft gemaakt. Hij zegt: ‘Dat alles kan Ik gebruiken.’ God kan Zichzelf door ziekte verheerlijken, hetzij door die te genezen, zoals bij de blindgeboren man, hetzij doordat mensen niet genezen worden, zoals bij veel andere mensen op wie we zouden kunnen wijzen.

12

God verheerlijken met onze beperkingen

Ik herinner me de tijd van de Jesus Movement bij Calvary Chapel Costa Mesa, toen deze opwekking gaande was. Er waren bepaalde mensen die je daar voortdurend zag, elke avond. Ik was er een van. Ik deed niets op het podium. Ik was gewoon een van de jongeren in de menigte. Maar er waren veel mensen die je steeds weer herkende. Eén man die nooit afwezig was, zat in een rolstoel en had een of andere vorm van verlamming. Zijn lichaam was helemaal verkrampd en hij kon niet praten. Maar hij zong zo goed als hij kon. Je kon zijn woorden niet verstaan. Ik denk dat God dat wel kon.

Op zijn verzoek had iemand achter op zijn rolstoel geschreven: ‘Ik prijs God. Doe jij dat ook?’ Deze man had een beperking waar beslist niemand jaloers op zou zijn. Hij kon niet eens communiceren of zijn armen of benen strekken. En toch kon je zien dat hij

God inderdaad prees. Hij was vol vreugde. Ik denk dat hij in zekere zin God in die toestand verheerlijkte op een manier die niet zo indrukwekkend zou zijn geweest als zijn lichaam en zijn vermogens normaal waren geweest.

God maakt sommige mensen dus gezond en andere mensen beperkt. Ik behoor tot de gezonde mensen. Ik ben nooit beperkt geweest, en daarom klinkt het misschien gevoelloos als ik zeg: 'Als mensen beperkt zijn, dan heeft God hen zo gemaakt.' Ik ben niet gevoelloos. Hij zou hen kunnen genezen. Ik zeg niet dat ze nooit genezing zouden moeten zoeken, want dat zou de manier kunnen zijn waarop Hij Zichzelf wil verheerlijken: door hen te genezen.

Maar als dat niet gebeurt: ik heb geen lichamelijke beperking, maar ik heb wel andere omstandigheden in mijn leven waarvoor ik niet zou kiezen. Eigenlijk zou niemand daarvoor kiezen. Toch moeten we eenvoudigweg zeggen: 'De omstandigheden waarin de soevereine God ons plaatst, zijn de omstandigheden waarin Hij wil dat wij bruikbaar zijn en Hem verheerlijken.'

God zegt dus duidelijk:

Maar de HEERE zei tegen hem: Wie heeft de mens een mond gegeven? Of wie maakt iemand stom, doof, ziende of blind? Ben Ik het niet, de HEERE? Nu dan, ga, Ik zal Zelf met uw mond zijn, en u leren wat u spreken moet.

EXODUS 4:11-12

13

Mozes vraagt God iemand anders te sturen

Vers 13 bevat het laatste bezwaar dat Mozes naar voren brengt. Daarna wordt God boos, dus brengt Mozes geen bezwaren meer naar voren. Maar Mozes zei:

Maar hij zei: Och Heere, zend toch iemand anders, door wiens hand U deze boodschap ook maar wilt zenden.

EXODUS 4:13

Het woord ‘anders’ is toegevoegd. Het staat cursief omdat het niet echt in het Hebreeuws staat, maar het wordt zeker wel geïmpliceerd.

In de King Jamesvertaling, die het woord ‘anders’ niet toevoegt, en in het Hebreeuws luidt het:

Ach Heer, stuur alstublieft door wie U maar wilt.

De HSV maakt de geïmpliceerde betekenis expliciet met de woorden ‘iemand anders’.

Dat klinkt alsof Mozes zich er nu bij heeft neergelegd: ‘Goed dan, U wilt mij sturen. Stuur mij dan. Stuur wie U maar wilt. Ik neem aan dat ik daar ook onder zou kunnen vallen.’ Maar het feit dat God boos op hem wordt, maakt heel duidelijk dat Mozes bedoelt: ‘Stuur door wie U maar wilt, zolang ik het maar niet ben. U hebt daarbuiten

nog heel wat andere mogelijkheden. Ik ben er nog steeds van overtuigd dat ik niet Gods man ben.' Het is waarschijnlijk juist deze overtuiging dat hij niet Gods man is, die hem tot Gods man maakt, die hem daarvoor geschikt maakt.

Toen ontbrandde de toorn van de HEERE tegen Mozes en Hij zei: Aäron, de Leviet, is toch uw broer? Ik weet dat h^{ij} uitstekend spreken kan. Bovendien, zie, hij trekt u tegemoet. Zodra hij u ziet, zal hij zich van harte verblijden. Dan moet u tot hem spreken en hem de woorden in zijn mond leggen. Ikzelf zal met uw mond en zijn mond zijn en u leren wat u doen moet. En h^{ij} zal voor u tot het volk spreken. Dan zal het zó zijn: H^{ij} zal voor u tot een mond zijn en ú zult voor hem tot een god zijn. Neem daarom deze staf in uw hand, waarmee u die tekenen moet doen.

EXODUS 4:14-17

14

Aäron wordt de spreekbuis van Mozes

Nu zegt Hij dat Aäron naar buiten komt om je te ontmoeten. Aäron was op dat moment blijkbaar niet onderweg om hem te ontmoeten, maar Hij zegt dat hij naar buiten zal komen om je te ontmoeten. En dat deed hij later ook, toen Mozes daadwerkelijk van huis vertrok en naar Gosen ging. Aäron kwam inderdaad naar buiten om hem te ontmoeten. We moeten niet denken dat hij op dat moment al onderweg was om hem te ontmoeten.

Wat God zegt, is: 'Luister, misschien spreek je langzaam, maar tegen Aäron kun je zo langzaam praten als je maar wilt, en hij kan goed spreken. Hij kan je spreekbuis zijn. Jij zult voor hem als God zijn.' Dat betekent niet dat Aäron een aanbidder van Mozes zal worden, maar dat God niet rechtstreeks tot Aäron zal spreken. Hij zal tot Mozes spreken. Mozes is de profeet. Aäron zal, zoals later blijkt, hogepriester zijn, maar geen profeet. Maar hij zal voor Mozes als een profeet zijn. Mozes zal als God zijn en Aäron zal namens Mozes spreken.

Of dit in werkelijkheid echt zo is gegaan, is niet bekend, want bij de gesprekken met de farao lijkt het mij dat Mozes degene is die spreekt. Als je de rest van het verhaal leest, lijkt het erop dat Mozes degene is die rechtstreeks tegen de farao spreekt. Het is mogelijk dat het alleen zo is opgeschreven omdat we geacht worden te weten dat dit hele gesprek via Aäron werd gevoerd, dat Mozes voortdurend zei: 'Aäron, zeg dit. Aäron, zeg dat.' Het gesprek verloopt dan op die manier en het verhaal laat dat feit misschien gewoon weg. Of misschien kreeg Mozes, toen hij eenmaal begonnen was en zag dat God met hem was, meer vertrouwen in God en werd Aäron eenvoudigweg buiten beschouwing gelaten. Maar in elk geval zegt God op dit moment: 'Je hebt nog een andere mogelijkheid. Je hoeft je er geen zorgen over te maken dat je geen goede spreker bent, want Aäron kan goed spreken. Je kunt hem gebruiken als je dat wilt.'

15

Jethro en de grenzen van menselijk gezag

Nu vers 18:

Toen ging Mozes weg en keerde terug naar zijn schoonvader Jether. En hij zei tegen hem: Laat mij toch gaan om terug te keren naar mijn broeders, die in Egypte zijn, om te zien of zij nog leven. En Jethro zei tegen Mozes: Ga in vrede.

EXODUS 4:18

Mozes vertelde hem niet waarvoor hij werkelijk ging. Hij zei alleen: 'Ik wil gaan kijken of mijn broeders nog in leven zijn.' Dat was ongetwijfeld geen leugen. Het was een gedeeltelijke waarheid. Maar waarom vertelde hij hem niet de hele waarheid? Hoe waarschijnlijk was het dat Jethro, zijn schoonvader, hem zou geloven, dat God aan hem verschenen was in een struik die brandt en niet verteerd wordt, en dat hij de farao tegemoet zou treden? Hij zou zeggen: 'Mijn schoonzoon is gek geworden. Hij gaat tegenover de tiran in Egypte staan en hem vertellen wat hij moet doen? Dat dacht ik niet.' Mozes houdt zijn missie dus geheim en zegt alleen tegen zijn schoonvader: 'Ik moet een tijdje weg. Ik wil mijn familie gaan opzoeken.' En Jethro zegt: 'Ga in vrede.'

Toen de herdersbeweging in de jaren zeventig heel populair was binnen de charismatische beweging, was die behoorlijk onderdrukkend en autoritair. De leiders van gemeenten werden in feite op de plaats van God boven de gemeente gesteld. Als je de wil van God wilde weten, vroeg je het aan je herder, je voorganger, je groepsleider, je onderherder, of hoe ze hen in een bepaald geval ook noemden. Als zij nee zeiden, deed je het niet. Als zij ja zeiden, deed je het. Sterker nog, wat ze ook zeiden, werd beschouwd als Gods manier om tot je te spreken.

Ik herinner me enkele verzen die ze gebruikten om die opvatting te ondersteunen, en dit was er één van. Ze zeiden: ‘Kijk hier eens naar. Mozes stond onder het gezag van zijn schoonvader. Hij woonde in het huis van zijn schoonvader. Hij onderwierp zich aan hem. Hoewel God Zelf tegen Mozes had gezegd dat hij naar Egypte moest gaan, ging hij niet zonder toestemming van zijn schoonvader.’ Ze gebruikten dit dus als precedent. Zelfs als je denkt dat God je heeft gezegd iets te doen, zelfs rechtstreeks in een visioen, moet je toestemming krijgen van je oudsten. Je moet toestemming krijgen van de personen aan wie je onderworpen bent. Daarna kun je gaan als zij je toestemming geven. Als zij nee zeggen, ga dan niet.

Ik sprak met een van de voorgangers in deze beweging en zei: „Wat als God je zegt iets te doen en je voorganger geen toestemming geeft?” Hij zei: „Dan kun je bij hem in beroep gaan en hem vertellen dat jij vindt dat hij van gedachten moet veranderen. Maar als hij niet van gedachten verandert, als hij nog steeds nee zegt, onderwerp je je aan je voorganger. En als je daardoor uiteindelijk ongehoorzaam bent aan God, zal God de voorganger verantwoordelijk houden, niet jou.”

Dat is een zeer schadelijke beweging. De Bijbel maakt heel duidelijk dat je rekenschap verschuldigd bent aan God en dat je geweten de hoogste beroepsinstantie is. Je bent geen rekenschap verschuldigd aan oudsten. Nergens in de Bijbel wordt aan oudsten van de gemeente dat soort gezag gegeven. En ik weet zeker dat Mozes Jethro dat soort gezag niet gaf. Hij zou met of zonder Jethro's toestemming zijn gegaan. Als hij dat niet zou hebben gedaan, zou Mozes fout zijn geweest.

Ik zeg niet dat Mozes op dit punt in zijn leven niet meer in staat was iets verkeerd te doen. Maar stel dat Jethro had gezegd: „Nee, ik heb nu iemand nodig die voor de schapen zorgt. Het is een drukke tijd. Ik kan je nu niet missen.” Als Mozes dan had

gezegd: „Goed, dan ga ik niet naar Egypte”, zou dat verkeerd zijn geweest. God had Mozes gezegd naar Egypte te gaan. Maar we kunnen ons voorstellen dat God ook in deze situatie werkte en ervoor zorgde dat Jethro hem gunstig gezind was en hem liet gaan. Er was immers niets aan zijn plan wat Jethro per se bezwaarlijk hoefde te vinden. Hij ging alleen maar zijn familie in Egypte bezoeken om te zien of het goed met hen ging. Daarom zei Jethro:

Ga in vrede.

16

Israël als Gods eerstgeboren zoon

En de Heere zei tegen Mozes in Midian:

Ook zei de HEERE tegen Mozes in Midian: Ga, keer terug naar Egypte, want al de mannen die u naar het leven stonden, zijn gestorven.

EXODUS 4:19

Toen nam Mozes zijn vrouw en zijn zonen mee. We hebben gelezen over de geboorte van een van zijn zonen. Mozes had in feite twee zonen. Hij zette hen op een ezel en keerde terug naar het land Egypte. En Mozes nam de staf van God in zijn hand.

En de Heere zei tegen Mozes:

De HEERE zei tegen Mozes: Nu u naar Egypte gaat terugkeren, zie erop toe dat u al de wonderen waartoe Ik u in staat gesteld heb, vóór de farao doet. Ikzelf echter zal zijn hart verharderen, zodat hij het volk niet zal laten gaan.

EXODUS 4:21

We zullen het straks nog wat uitgebreider hebben over dit verharderen van het hart.

Dan moet u tegen de farao zeggen: Zo zegt de HEERE: Mijn zoon, Mijn eerstgeborene, is Israël.

EXODUS 4:22

Dit is Jahweh.

Daarom zeg Ik tegen u: Laat Mijn zoon gaan, zodat hij Mij kan dienen. Maar u hebt geweigerd hem te laten gaan, zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene, doden.

EXODUS 4:23

Dit was in feite de uiteindelijke straf aan het einde van de negen plagen. De tiende plaag was het doden van de eerstgeborene van de farao. Blijkbaar moest de farao vanaf het begin verteld worden wat de uiteindelijke afloop zou zijn. Zo zou de farao weten waar hij aan begon als hij zich verzette en wat het hem uiteindelijk zou kosten.

Deze uitspraak van de Heere:

Israël is mijn zoon, mijn eerstgeborene, vormt de basis voor de woorden van Hosea in Hosea 11:1. In feite zijn het Gods woorden door de profeet Hosea, die zei:

Toen Israël een kind was, had Ik hem lief, en uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen.

HOSEA 11:1

Daarmee wordt verwezen naar het feit dat Israël, als Gods zoon, tijdens de uittocht uit Egypte werd geroepen.

En we hebben gezien dat dit in Mattheüs 2 wordt aangehaald als een verwijzing naar Christus, Gods Zoon, Die uit Egypte komt. Dat komt doordat de apostelen wisten dat Israël, zoals veel andere dingen in het Oude Testament, een type van Christus is. Daarom was Israël, dat in zijn vroege jeugd uit Egypte kwam, een type en een

voorafschaduwung van Christus, de Messias, Die in Zijn vroege jeugd uit Egypte kwam. Mattheüs zag daar dat verband. Maar het feit dat in dit specifieke geval zowel Israël als Jezus zonen van God worden genoemd, maakte het bijvoorbeeld mogelijk dat die woordspeling werd gemaakt en dat die Schrifttekst op die manier werd opgevat in Mattheüs 2:15.

17

Waarom God Mozes wilde doden

Dit is nu een merkwaardige passage waarover mij heel, heel vaak vragen zijn gesteld. Wanneer mensen dit verhaal lezen, loopt alles lekker soepel totdat ze hierbij komen. Dan lopen ze echt vast. Het is gemakkelijk te begrijpen waarom. Er zitten enkele moeilijkheden aan vast.

En het gebeurde onderweg, in de herberg, dat de HEERE hem tegenkwam en hem wilde doden. Toen nam Zippora een vuurstenen mes en besneed de voorhuid van haar zoon. Zij wierp die voor Mozes' voeten en zei: Werkelijk, je bent voor mij een bloedbruidegom. Toen liet Hij hem met rust. Vanwege de besnijdenissen zei zij toen: Bloedbruidegom.

EXODUS 4:24-26

Dat wil zeggen, Mozes.

Nu zijn er verschillende dingen aan deze passage die niet helemaal duidelijk zijn. Een voorbeeld is de uitspraak in vers 25 dat zij de voorhuid voor de voeten van Mozes wierp. In feite wierp ze die niet, maar raakte ze zijn voeten ermee aan. En het waren niet per se de voeten van Mozes. In het Hebreeuws staat alleen „aan zijn voeten”. Het kunnen de voeten van de zoon zijn. Het is niet duidelijk of zij met de voorhuid van de zoon de voeten van Mozes aanraakte, of met de voorhuid de voeten van de zoon aanraakte. Blijkbaar was het een of andere rituele handeling.

Dit is zeer oud. Dit gebeurde voordat de wet werd gegeven, en wat het aanraken van de voeten met de voorhuid precies betekent, is niet duidelijk. Veel geleerden geloven zelfs dat het woord 'voeten' hier een eufemisme voor de geslachtsdelen is, en dat hier een bepaald ritueel plaatsvindt dat niet wordt uitgelegd. Er wordt verondersteld dat de lezers er iets van wisten. Maar het grootste probleem is te begrijpen waarom God Mozes probeerde te doden. God was eerder vriendelijk geweest tegen Mozes en had vlak daarvoor op een vriendelijke manier met hem gesproken. Mozes gehoorzaamt. Hij is op weg naar Egypte om te doen wat God heeft gezegd, en God komt hem tegen en probeert hem te doden.

We kunnen bespreken waarom God hem probeerde te doden, maar misschien moeten we eerst vragen waaruit bleek dat God hem probeerde te doden. Als God werkelijk een man wilde doden, zou Hij dat onmiddellijk kunnen doen, toch? In Handelingen 12 sloeg de engel van de Heere Herodes toen hij een toespraak hield.

De engel van de Heere trof Herodes, waarna hij door wormen werd verteerd en stierf.

HANDELINGEN 12:23

Het kost God niet veel tijd om een man te doden. Hij kan hem met een bliksemschicht treffen als Hij dat wil. God wilde Mozes dus volgens de spreker niet werkelijk doden, al staat er dat Hij hem wilde doden.

Er was die nacht bij de overnachtingsplaats duidelijk iets aan de hand wat werd opgevat als een bedreiging van Mozes' leven door God. Veel commentatoren geloven dat Mozes doodziek werd, dat hij hoge koorts had, dat hij op de rand van de dood verkeerde en dat men begreep dat God hem oordeelde. Anderen geloven misschien dat God verscheen zoals Hij aan Jakob verscheen en de hele nacht in menselijke gedaante met hem worstelde, als een theofanie. Het wordt ons niet verteld. We kunnen gissen naar wat er gebeurd is en uitgaan van de mogelijkheid waaraan wij de voorkeur geven, maar we weten het werkelijk niet.

18

De betekenis van ‘bloedbruidegom’

Op de een of andere manier gebeurde er iets met Mozes, en het duurde lang genoeg om deze handeling te laten plaatsvinden tijdens het conflict tussen God en Mozes. Ik weet niet of God zichtbaar verscheen, als een man die met Mozes vocht en dreigde hem te doden, of dat ze slechts Gods hand herkenden die hem probeerde te doden in een plotselinge, dodelijke ziekte die hem overviel. Maar in elk geval wist Zippora onmiddellijk wat ze moest doen, en ze besneed haar zoon. Het klinkt alsof ze er daarna over klaagde toen ze zei:

Jij bent voor mij echt een bloedige echtgenoot.

Sommigen zeggen dat dit geen klacht was, maar dat ‘bloedbruidegom’ of ‘bruidegom van bloed’ een gangbare uitdrukking was. In sommige delen van het Midden-Oosten bestond een oud gebruik — en ik weet werkelijk niet hoe goed dit is gedocumenteerd of in hoeverre de commentatoren maar wat gissen — waarbij een bruidegom vóór zijn huwelijk werd besneden.

Mensen werden vaak niet bij hun geboorte besneden, zoals dat in Israël gebeurde op de achtste dag van het leven van een kind. In veel delen van de wereld, zelfs tot op de dag van vandaag, waaronder sommige Afrikaanse landen, is de besnijdenis een overgangsritueel voor jonge mannen. Het lijkt enigszins op de Joodse bar mitswa, wanneer een jongen een man wordt. Maar daarbij vindt geen besnijdenis plaats, omdat een Joodse jongen op de achtste dag van zijn leven wordt besneden. In sommige culturen gaat die overgang van jongen naar man echter gepaard met besnijdenis.

De commentatoren hebben gezegd dat het de gewoonte was dat een bruidegom vlak vóór zijn huwelijk werd besneden en daardoor als het ware zijn eigen bloed vergoot voor zijn bruid. Nogmaals, ik vertrouw commentatoren niet altijd, want misschien hebben ze hiervoor heel goede documentatie van buiten de Bijbel, of misschien tellen ze eenvoudig op hun eigen manier twee en twee bij elkaar op en komen ze zo op dit antwoord. Je zou kunnen zeggen dat het gebruik lijkt op Jezus, Die Zijn bloed vergoot

om Zijn bruid, de gemeente, te verkrijgen. De verleiding om dat verband te leggen is groot, en daardoor vraag ik me af of deze bewering over het gebruik kunstmatig is of dat het werkelijk gebeurde.

Er wordt dus gezegd dat een echtgenoot die dat had gedaan een bloedbruidegom was. Dat zou geen negatieve uitspraak zijn, maar een uitspraak over hoeveel de bruidegom had geofferd en hoeveel pijn hij zichzelf had aangedaan om zijn bruid tot vrouw te nemen, en over hoeveel waarde hij aan zijn bruid hechtte.

Misschien is dat zo, maar als dat zo is, waarom was dit dan niet eerder gebeurd? Misschien kwam het doordat Mozes als baby in Egypte al besneden was, maar zijn zoon niet. Ik weet het niet. In mijn oren klinkt het alsof ze boos op hem is:

Jij bent voor mij werkelijk een bloedige echtgenoot.

Het klinkt niet alsof ze gelukkig is. Bij dit alles heb ik op mijn eigen manier tussen de regels door gelezen.

19

De verzuimde besnijdenis en Zippora

Wat ik geloof, is dat Mozes en Zippora het al eerder over de besnijdenis van hun zoon hadden gehad, misschien enige tijd daarvoor. In het boek Numeri staat:

Maar de man Mozes was zeer zachtmoedig, meer dan alle mensen die op de aardbodem waren.

NUMERI 12:3

Dat betekent dat hij niet iemand was die zich liet gelden of voor zichzelf opkwam.

Ik wil opperen dat Mozes, toen zijn zoon geboren werd, wist dat hij als Israëliet zijn zoon op de achtste dag moest besnijden. Ik denk dat zijn vrouw dit voorstel waarschijnlijk weerzinwekkend vond en dat ze er daarom ruzie over kregen. Mozes, de zachtmoedigste man op aarde, gaf toe en zei: „Goed, laten we de vrede in huis bewaren.” Dus besneden ze de jongen niet. De jongen was duidelijk al enige tijd

daarvoor geboren en was niet besneden. Mozes was daarin dus ongehoorzaam geweest. Dat kan heel goed zijn gekomen doordat zijn vrouw het idee om hun zoon te besnijden afstotelijk vond. Het feit dat ze onmiddellijk wist wat ze moest doen, wijst erop dat dit niet iets was wat nooit eerder besproken was. Ik denk dat ze hiervan wist en dat het waarschijnlijk enige spanning tussen hen had veroorzaakt. Hij had geweten dat God wilde dat de zoon besneden werd, maar zijn vrouw wilde dat niet. En hij had de wil van zijn vrouw gevolgd in plaats van die van God. Nu ze zag dat ze hierdoor op het punt stond haar man te verliezen, zei ze: „Goed, ik zal me eraan houden.” Dus besneed ze de jongen, wierp de voorhuid neer en zei: „Goed, je hebt je zin gekregen. De jongen is besneden.” God liet Mozes met rust en beëindigde de aanval.

Wat hier interessant aan is, en wat een van de redenen is waarom ik denk dat ze er niet blij mee was, is dat Mozes en Zippora hierna niet samen verder reisden. Mozes ging zonder haar alleen verder. In Exodus 18, nadat de Joden uit Egypte waren vertrokken en zich in de woestijn bevonden, kwamen Jethro, de schoonvader van Mozes, en Zippora, zijn vrouw, Mozes bezoeken. Er staat in Exodus hoofdstuk 18, vers 2:

nam Jethro, de schoonvader van Mozes, Zippora, de vrouw van Mozes (nadat deze haar teruggestuurd had),

EXODUS 18:2

Er staat in vers 2 dat Mozes haar had teruggestuurd. Dat gebeurde waarschijnlijk bij de gelegenheid waarover we hier in hoofdstuk 4 lezen. Ik denk dat hierdoor iets van de vijandigheid of verbittering die er had bestaan opnieuw naar boven kwam. Het lijkt mij dat Mozes zich sterk had gemaakt voor het idee om de zoon te besnijden en dat Zippora zich ertegen had verzet. Daarom zou ze boos op hem zijn, alsof hij zijn zin had gekregen. „Goed, als je ervoor moet sterven, zet je mij onder druk. Ik zal de jongen dan wel besnijden, maar ik zal er niet blij mee zijn.” Mozes zei: „Nou, als je er niet blij mee zult zijn, waarom ga je dan niet naar huis, naar je vader, totdat ik klaar ben in Egypte?” Dat is volgens mij wat er gebeurde. Het lijkt te kloppen.

20

Strengere eisen aan Gods woordvoerder

Maar er zit nog een ander aspect aan dit hele verhaal. Waarom maakte God juist op dit moment een punt van de besnijdenis van de jongen? Waarom niet eerder? We weten niet hoe oud het kind was, maar het kind was kennelijk geen baby en geen acht dagen oud. Het juiste tijdstip voor de besnijdenis was voorbijgegaan en de rite was niet uitgevoerd. Waarom had God er niet eerder een punt van gemaakt? Omdat Mozes daarvoor niet geroepen was om Gods man te zijn.

Dat wil zeggen: wanneer een man niet in de bediening staat, wanneer een man niet geroepen is om namens God te spreken, komen kleine compromissen die hij in het verleden heeft gesloten misschien niet ter sprake. Ze zijn wel een probleem, maar het kunnen dingen zijn die God op de oordeelsdag ter sprake zal brengen zonder ze in dit leven aan te pakken. Maar wanneer een man geroepen wordt om eropuit te gaan en God te vertegenwoordigen, moet hij zijn eigen zaak op orde hebben. Er was in het leven van Mozes een terrein waarop hij iets had nagelaten, nalatig was geweest en ongehoorzaam was geweest. Het lijkt misschien iets kleins, maar dat was het niet, want God had tegen Abram gezegd dat iedere nakomeling van Abram die niet besneden was, van het volk afgesneden zou worden en geen deel van Israël zou uitmaken. Mozes was nalatig geweest in het binnenbrengen van zijn zonen in het verbond.

Het is interessant dat de Bijbel zegt dat een man die oudste van een gemeente wil zijn, gelovige kinderen moet hebben. Hij moet iemand zijn die zijn kinderen werkelijk in het verbond en tot het geloof heeft gebracht. Mozes had dat niet gedaan. Veel christenen hebben geen christelijke kinderen, en veel Joden hadden evenmin godvruchtige kinderen, maar zij waren niet geroepen om Mozes te zijn. We zien dat God wat strenger is voor Zijn woordvoerder dan voor anderen.

We weten tenslotte dat het Mozes later verboden werd het Beloofde Land binnen te gaan. Waarom? Omdat hij een overspeler was? Nee. Een moordenaar? Niet echt. Omdat hij een dief was? Nee. Wat had hij gedaan? Hij had met een stok op een rots geslagen in plaats van ertegen te spreken. Dat lijkt een vrij kleine overtreding

vergeleken met sommige dingen die zelfs Aäron en anderen deden. Misschien was het minder ernstig dan wat Aäron deed, maar Mozes was een man die een grotere verantwoordelijkheid had om God te vertegenwoordigen. Een man die God gaat vertegenwoordigen, moet gehoorzaam zijn.

Dit was niet werkelijk iets kleins. Voor ons lijkt het iets kleins. Wij besnijden onze kinderen wel of niet, afhankelijk van de vraag of we denken dat het om hygiënische redenen wenselijk is. Voor ons is het geen groot moreel vraagstuk, maar voor Israël was het dat wel. Volgens Gods gebod zouden ze van het volk Israël afgesneden worden. Als ze niet besneden waren, hadden ze het verbond verbroken. Mozes moest God dus gehoorzamen in deze zaak die hij had verwaarloosd.

21

Aäron ontmoet Mozes in de woestijn

In vers 27 zei de HEERE tegen Aäron:

De HEERE zei tegen Aäron: Ga Mozes tegemoet in de woestijn.
En hij ging en ontmoette hem bij de berg van God en kuste hem.

EXODUS 4:27

Dus ging hij op weg, ontmoette hem op de berg van God en kuste hem. Ik weet niet waarom Aäron, die een slaaf in Egypte was, de vrijheid had om zomaar de woestijn in te trekken. Misschien moest hij er 's nachts stiekem uit glippen. Het was niet zo dat de Egyptenaren deze mensen voortdurend in de gaten moesten houden. Waar zouden ze naartoe gaan? De woestijn in? Als de hele groep slaven de woestijn in trok, zou dat voor Egypte een probleem zijn. Maar als één man de woestijn in ging, konden ze hem opsporen als ze hem wilden opsporen. Waarschijnlijk zou hij daar buiten toch wel sterven. Dus ik denk niet dat ze de slaven zo nauwlettend in de gaten hielden.

Het was niet zo dat ze als slaven in een kamp zaten, zoals slaven op een plantage in het Zuiden, waar ze 's nachts vastgeketend werden en dergelijke. De hele bevolking werd tot dwangarbeid gedwongen. En blijkbaar konden ze, als ze bereid waren slaap te

missen, midden in de nacht naar buiten gaan en de woestijn in lopen. Ze moesten waarschijnlijk wel terugkomen om te eten.

Hoe dan ook, Aäron had de vrijheid, en misschien gold dat voor iedereen, om de woestijn in te gaan en Mozes te ontmoeten. God sprak tot Aäron. We weten niet hoe Hij tot hem sprak. Misschien in een droom, misschien in een brandende braamstruik. Wie weet? Maar ze ontmoetten elkaar, waarschijnlijk voor het eerst in veertig jaar. Ze hadden elkaar niet gezien. Sterker nog, misschien hadden ze elkaar in tachtig jaar maar weinig gezien, aangezien Mozes voordien in het huis van de farao woonde.

22

De oudsten geloven en Israël aanbidt

Dus vertelde Mozes aan Aäron al de woorden van de HEERE, Die hem gezonden had, en al de tekenen die Hij hem opgedragen had. Daarna gingen Mozes en Aäron op weg en verzamelden alle oudsten van de kinderen van Israël. Ze waren nu terug in Gosen, en de oudsten waren de oudste mannen van elke stamgroep, degenen van wie men de goedkeuring zou vragen voor alles wat het volk aanging. Dus Mozes wilde hen aan zijn kant krijgen.

Aäron sprak al de woorden die de HEERE tot Mozes gesproken had. Daarna deed hij de tekenen voor de ogen van het volk, blijkbaar het teken met de melaatse hand en het teken waarbij de staf in een slang veranderde. Dus het hele volk geloofde het korte tijd. Even later veranderden ze van mening, maar op dit moment geloofden ze. De tekenen waren indrukwekkend. Ze wilden het ook geloven. Ze hadden tot God geroepen om bevrijding. Dat was wat God zei dat Hij hen had horen doen.

Dus ze waren opgewonden. Het klonk alsof God hun geroep had gehoord, en nu was er bovennatuurlijk bewijs dat deze man Mozes er was om te helpen en dat God iets voor hen ging doen.

Het volk nu geloofde. Toen zij hoorden dat de HEERE naar de Israëlieten omgezien had en dat Hij hun onderdrukking gezien had, knielden zij en bogen zij zich neer.

EXODUS 4:31

Hier zien we dus dat Israël de HEERE aanbidt omdat ze bevrijding verwachten. We zullen in hoofdstuk 5 ontdekken dat dit enigszins wordt uitgesteld, omdat de farao aanvankelijk boos wordt om het verzoek van Mozes en de kinderen van Israël zwaardere lasten oplegt. Dus de kinderen van Israël worden daarover boos op Mozes, maar zo gaat het soms nu eenmaal. God begint iets te doen, en de dingen worden erger voordat ze beter worden. In dit geval werden ze korte tijd erger voordat ze beter werden, maar toen bracht God tot stand wat Hij gezegd had te zullen doen. Daarna komen we toe aan de confrontaties van Mozes met de farao.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Handelingen 7:22
- Deuteronomium 34:7
- 2 Korinthe 12:10
- Mattheüs 22:32
- 1 Korinthe 1:27-31
- Exodus 3:13
- Exodus 3:11
- Exodus 3:12
- Exodus 3:14
- Openbaring 1:4
- Exodus 3:17

- Exodus 3:19
- Exodus 3:21-22
- Exodus 4:1
- Exodus 4:2
- Johannes 6
- Exodus 4:3
- Exodus 4:4
- Exodus 4:5
- Exodus 4:6
- Exodus 4:7
- Exodus 4:8
- Jesaja 1:6
- Exodus 4:9
- Exodus 4:10
- Exodus 4:11-12
- Psalmen 94:9
- Johannes 9:2
- Johannes 9:3
- 2 Korinthe 12:9
- Job 13:15
- Exodus 4:13
- Exodus 4:14-17
- Exodus 4:18
- Exodus 4:19
- Exodus 4:21
- Exodus 4:22
- Exodus 4:23
- Hosea 11:1
- Exodus 4:24-26
- Handelingen 12:23
- Numeri 12:3
- Exodus 18:2
- Exodus 4:27
- Exodus 4:31

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.